

НАЦІОНАЛЬНІ БАНКІВСЬКІ СИСТЕМИ

В.В. Масленніков, Ю.А. Соколов

У даній статті розглядаються проблеми функціонування національної банківської системи як системи поведінкових характеристик. Також обговорюється структура взаємодії банківської системи з іншими секторами національної економіки та досліджуються внутрішні механізми самоорганізації національної банківської системи.

Ключові слова: національні банківські системи, поведінка банківської системи, нормативно-правове регулювання діяльності банку, банківська конкуренція.

Вступ

В першу чергу розглянемо теоретичні підходи до вивчення розвитку національних банківських систем (НБС). На жаль, питання загального поняття “банківська система” рідко розглядаються, а методологія його аналізу належно не обговорюється. Результати попередніх досліджень сприяють вивченню банківського сектора або як окремої галузі, або як підсистеми інноваційно-інвестиційного розвитку провідних економічних галузей. НБС – це системний об’єкт з визначеною внутрішньою організаційною структурою, впорядкованістю, стабільністю та надійністю комунікацій між її елементами та зовнішнім середовищем, що створює стабільність її структури, надійність та вигідно вирізняє НБС серед інших систем.

НБС має характеристики біхевіоральних систем. Біхевіоральні системи охоплюють відкриті та комплексні системи та моделі, які характеризуються саморозвитком, власною природною поведінкою, що базується на зміні інформації, зворотному зв’язку, взаємодії елементів, функціональності, самоорганізації та самоуправлінні. Для біхевіоральних систем поведінка є невід’ємною характерною ознакою, яка формує систему. В цілому поведінку розуміють як упорядкований набір взаємопов’язаних дій, які проводяться будь-яким об’єктом організаційної структури. Інноваційно-інвестиційна поведінка НБС є впорядкованою сукупністю взаємопов’язаних дій банківської системи, націлених на реалізацію мети інноваційно-інвестиційного розвитку національної промисловості.

Є три типи поведінки системи, які залежать від характеру відносин з оточуючим середовищем: зворотна, адаптивна та активна. Як правило, в дослідженнях НБС типи поведінки не розглядаються і, таким чином, не беруться до уваги при управлінні системою. При цьому всі процеси та явища, які впливають на НБС ззовні та зсередини, доцільно класифікувати за типом поведінки, яка ними обумовлюється.

Вивчення поведінки НБС не є компонентом біхевіоризму, а також не є вивченням процесу прийняття рішень, як у поведінковій економічній теорії. Воно зосереджується на результаті цих рішень, які об’єктивно формують тип поведінки системи, тобто характер її відносин з оточуючим середовищем та відповідність цих рішень зовнішнім та внутрішнім цілям системи, які в сукупності визначають напрямок розвитку НБС, її інвестиційні можливості та діяльність.

НБС

НБС як підсистема національної економіки підпорядкована цілям економічної політики держави. Проте це система, для якої характерне самоуправління, яка має центри управління, що обумовлюють зміну системи поряд з зовнішніми управлінськими осередками. Таким чином, інтерпретація, що є позитивною для досягнення цілей національної економіки, які є зовнішніми по відношенню до управлінських осередків НБС, що не беруть до уваги внутрішні цілі, у довгостроковій перспективі може мати негативні наслідки для НБС.

Тому ми відокремлюємо цілі керівного персоналу зовнішніх та внутрішніх центрів управління. Групування цілей управління НБС представлено на рисунку 1.

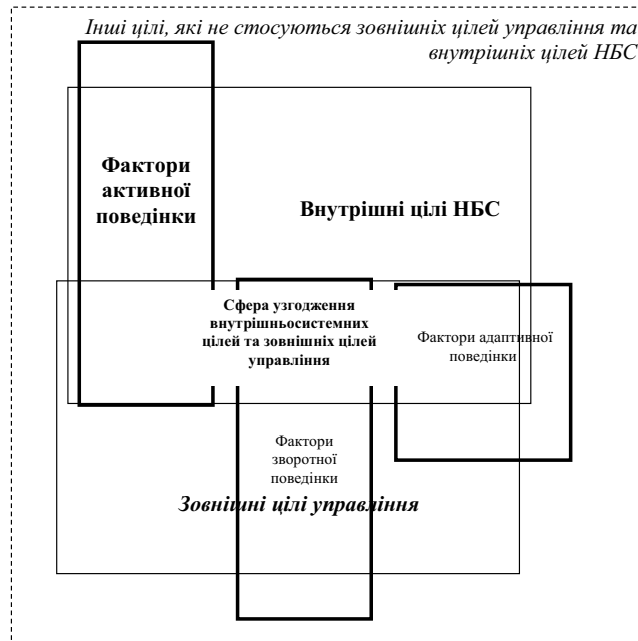

Рис. 1. Класифікація цілей управління НБС

Для осередків внутрішнього контролю НБС є пріоритетом. Протягом різних періодів внутрішньосистемні цілі можуть коригуватись. Це свідчить про процес безперервного розвитку системи та, як наслідок, зміни у зображенні центрів внутрішнього управління, про ту оптимальну умову для системи, яка є головною метою управління. Багатоцільовий характер національних банківських систем дає змогу виділити велику кількість визначених цілей (наприклад, безпека системи, фінансовий результат, створення умов для ефективної діяльності НБС за допомогою інноваційно-інвестиційного розвитку провідних економічних галузей).

Сформулюємо теоретичні підходи для дослідження розвитку НБС:

- ◆ НБС володіє всіма ознаками системного об'єкта. Це система, яка має ієрархічну структуру, що здатна до самоорганізації та активного впливу на оточуюче середовище;
- ◆ Фактори поведінки НБС представляють процеси та явища, які піддаються спостереженню як внутрішньосистемні, та мають місце поза її межами, проте взаємодіють з нею;
- ◆ Стандартні критерії, які дають змогу охарактеризувати досліджувані процеси, явища та зв'язки, – це типи поведінки певної системи;
- ◆ Тип поведінки НБС обумовлює напрямок її розвитку, інвестиційні можливості та діяльність; сформований як результат одночасного впливу на систему факторів зворотної, адаптивної та активної поведінки, які можуть не лише компенсувати одна одну, але й сприяти одночасному існуванню різних типів поведінки;
- ◆ Вивчення та класифікація, що впливають на процеси НБС на базі їхнього впливу на поведінку системи та на відповідність цих процесів зовнішнім та внутрішнім цілям системи, а також розподіл домінуючих факторів є базою для запропонованого методу факторного аналізу поведінки НБС та формування інформаційної бази управління її інвестиційною діяльністю;

- ◆ Як правило, домінуючими факторами є фактори зворотної поведінки НБС. Водночас фактори адаптивної поведінки забезпечують відповідну реакцію НБС на зміни зовнішнього середовища. Фактори активної поведінки відображають продуктивність банків та створюють необхідні умови для реалізації внутрішніх цілей системи.

На базі вивчення НБС як біхевіоральної системи можливою є конкретизація визначення поняття “банківська система”. Банківська система – це складна модель, включена у системи вищого рівня, які історично розвинулись під впливом зовнішніх та внутрішніх процесів, що репрезентують повний набір організацій, які здійснюють банківську діяльність, а також виконують функції внутрішнього управління банківських установ.

Виділимо наступні базові періоди формування НБС на базі впровадження розвинутих теоретичних підходів до вивчення розвитку НБС у багатьох країнах:

- ◆ період ізольованих дерегульованих банків;
- ◆ період концентрації емісійних функцій в єдиному центрі, необов’язково державному
- ◆ період мобілізації фінансово-кредитних установ на фінансування держави, яка зосередила в руках владу або пріоритетних галузей економіки, визначених нею;
- ◆ період націоналізації всіх НБС або значної їх частини;
- ◆ період приватизації НБС;
- ◆ період жорсткої грошово-кредитної політики;
- ◆ період кризи НБС;
- ◆ період стабільності та росту;
- ◆ період інтеграції НБС з провідними економічними галузями промисловості.

Розвиток НБС характеризується певною циклічністю та пов’язаний зі змінами підходів для визначення місця та ролі НБС в інноваційно-інвестиційному процесі. Передумови та причини переходу від одного періоду розвитку до іншого обумовлюються посиленням факторів різноманітних типів поведінки. Всі періоди мають початок та кінець.

Аналіз періодів розвитку НБС дозволяє зробити висновок стосовно провідної позиції факторів зворотної поведінки над факторами адаптивної та активної поведінки в розвитку національної банківської системи. Соціополітичні фактори визначають тип зворотної поведінки. Вони включають: домінування соціальних та економічних факторів, а також факторів вітчизняної та зарубіжної політики.

Домінування соціоекономічних факторів бере до уваги структуру власності в економіці та НБС, цілі економічного розвитку, ставлення громадськості до методів управління економічними процесами. В результаті аналізу доведено, що організація НБС країни пов’язана з домінуванням соціоекономічних факторів.

Внутрішні політичні фактори визначаються формою управління в державі, рівнем участі НБС у реалізації соціальної та економічної політики уряду, інтеграцією політичних сторін до НБС, рівнем незалежності центрального банку.

Ми класифікуємо зовнішні політичні фактори за результатами впливу НБС: на сприятливі та негативні; за джерелами впливу на НБС – на ініційовані урядом та зовнішні.

Аналіз факторів впливу розвитку національної економіки на принципи функціонування НБС дозволяє сформулювати деякі висновки:

- ◆ Теоретичне положення стосовно необхідності збалансованості структури власності НБС та економіки в цілому. Значна відмінність структури власності НБС та національної економіки викликає конфлікт інтересів, неузгодженості пропозиції та попиту на ринку банківських послуг. Створення системи фінансування державного сектора, як правило, вимагає відповідної участі держави в НБС.

- ◆ Висновок про вплив галузевої структури національної економіки та рівномірності територіального розподілу підприємств ключових економічних галузей на територіальну структуру НБС.
- ◆ Теоретичне положення стосовно нелінійної залежності рівня розвитку НБС від рівня розвитку національної економіки. Вищий рівень розвитку національної економіки певним чином виконує роль “множника” послідовного росту, включаючи фінансово-кредитну систему.

Таким чином, НБС входить до інфраструктури, яка врешті-решт залежить від рівня розвитку провідних галузей економіки та сама в свою чергу здійснює сильний вплив на розвиток національної економіки. Слабкий розвиток НБС не дає змоги повною мірою реалізувати можливості росту виробництва, обмежує інноваційний розвиток та можливості залучення коштів національних та зарубіжних інвесторів. На рисунку 2 представлено цілі, функції та форми державного регулювання НБС. Аналіз цілей, а також економічних та соціополітичних факторів дозволяє встановити доцільність панування зворотного типу поведінки НБС. Це характеризує цінність держави, суспільства та національної економіки.

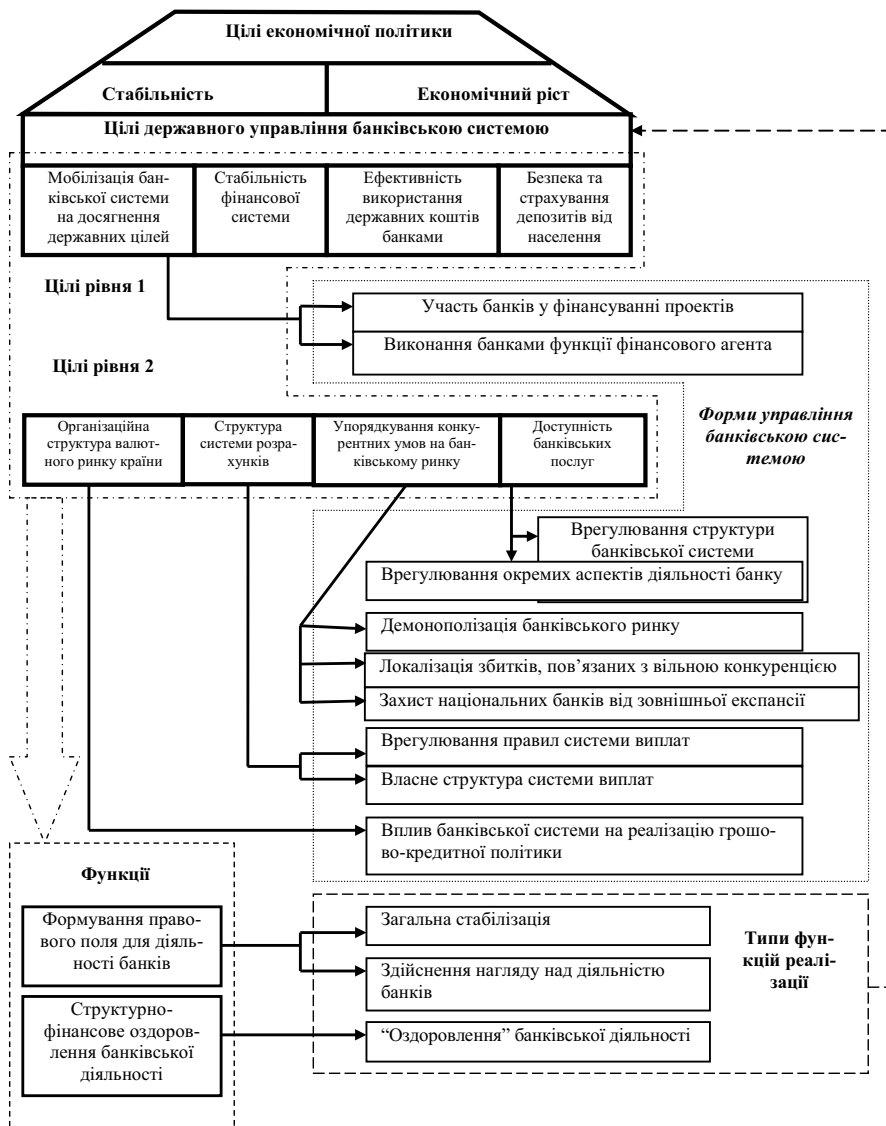

Рис. 2. Цілі та функції державного регулювання НБС

На рисунку 3 представлено механізми управління інвестиціями банку.

Рис. 3. Механізми здійснення державного управління

Аналіз НБС багатьох країн дозволяє зробити висновок, що державна участь в НБС як механізмі державного регулювання є типовою для всіх світових банківських систем і не стосується опису рівня економічного розвитку або політичної системи держави, проте аналіз частки участі держави, джерела капіталу та рівня участі держави в оперативному керівництві банками володіє вищим рівнем інформації для прогнозування розвитку НБС.

Аналіз досвіду Росії та зарубіжних країн настановує на наступні висновки стосовно встановлення цінності участі в НБС:

- ◆ Прагнення державних органів повною мірою контролювати НБС має негативні наслідки для НБС. Оцінка ефективності участі держави визначається обраними критеріями. В умовах “екстремальної” економіки, коли органи виконавчої влади можуть вирішити проблеми, які вимагають максимальної мобілізації внутрішніх ресурсів країни, державна участь та прямий контроль НБС є більш ефективними для вирішення цих завдань.
- ◆ Позитивний вплив державної участі на НБС розглядається, коли ця участь направлена безпосередньо на НБС. Вимушена участь держави в розвитку банківської системи з метою покращення, як правило, є платою за раніше зроблені помилки в управлінні фінансово-кредитною системою та використовується за відсутності альтернативи для виконавчих органів влади.
- ◆ Можливі негативні наслідки державної участі в НБС пов’язані з традиційним низьким рівнем управління, яке, як правило, зосереджується на адміністративних методах.

На базі розгляду досвіду участі деяких держав у оздоровленні НБС ми дамо наступні рекомендації:

- ◆ участь має бути обмежена до рівня звичайних часових моделей;
- ◆ значні державні інвестиції в НБС не є незалежним фактором її покращення;
- ◆ державна участь в управлінні процесом покращення НБС дає найкращий ефект, якщо вона обмежується створенням законодавчих та економічних передумов для початку цього процесу.

Класифікацію суб’єктів управління НБС (беручи до уваги їхнє ставлення до цього) представлено на рисунку 4. Такий принцип класифікації викликаний необхідністю оцінки впливу суб’єктів управління на поведінку НБС.

Суб'єкти управління банківською системою

Рис. 4. Суб'єкти управління НБС (згідно з їхнім відношенням до НБС та до держави)

Аналіз функцій та механізмів впливу суб'єктів управління НБС дозволяє зробити наступні висновки:

- ◆ Внутрішні суб'єкти управління значною мірою обумовлюють адаптивну і навіть активну поведінку системи.
- ◆ Зовнішні суб'єкти управління формують зворотну поведінку НБС та підпорядковуються як державним, так і недержавним органам.
- ◆ Проникнення держави в систему управлінського контролю в межах, обумовлених економічною безпекою країни, стабільністю НБС та створенням умов для інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості, робить країну-учасницю інсайдером інвестиційного ринку.
- ◆ Усунення зростаючої небезпеки або наслідків кризи НБС вимагає значних державних інвестицій від державних органів або радикальної децентралізації управління, поєднаної з залученням до банківської сфери капіталовкладень приватного сектора, включаючи іноземні.
- ◆ Рейтингові агентства та аудиторські компанії опосередковано здійснюють управління впливом на НБС, сприяють стандартизації процесу прийняття рішень підприємцями та клієнтами банку. Покращення якості банківського аудиту та обслуговування клієнтів піднімає загальний рівень довіри на фінансовому ринку.

Основними напрямками змін підходів до питання державного регулювання НБС є наступні:

- ◆ зниження рівня використання прямих методів управління завдяки інвестиційній політиці банків та розширенню правових економічних положень;
- ◆ зміцнення державного контролю.
- ◆ зниження частки державної участі в НБС;
- ◆ розподіл керівних органів як підсистем НБС;
- ◆ збільшення оперативної незалежності центральних банків та посилення урядового нагляду;
- ◆ посилення регулювання електронних банківських технологій.

Центральний банк є основним внутрішнім суб'єктом управління НБС. Крім того, він є й унікальним державним суб'єктом. Критерієм для визначення місця та ролі центрального банку в системі взаємних відносин є незалежність (автономність). Автономність центрального банку – це фактор адаптивної поведінки НБС. Наявність двох незалежних та збалансованих осередків реалізації політики держави у фінансово-кредитній сфері – центральний банк та уряд – відображає незалежність НБС від державної економічної політики. Тому чим вищим є рівень незалежності центральних банків, тим більшою є здатність НБС до саморегулювання, тобто регулювання, яке здійснюється без державного втручання.

Структуру взаємодії незалежного центрального банку з НБС та органами державного управління представлено на рисунку 5.

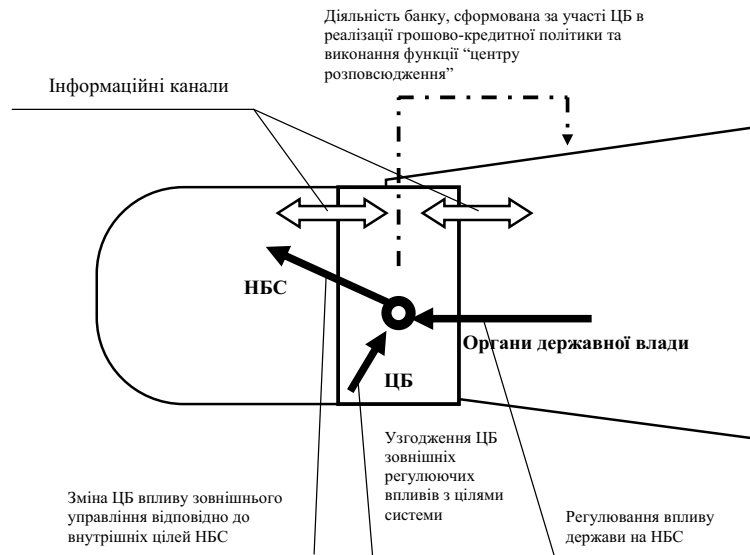

Рис. 5. Структура співробітництва незалежного центрального банку з НБС та державними органами

В науковій літературі згадується лише про загальний характер незалежності центрального банку від державних органів. Ми пропонуємо наступні методологічні підходи до встановлення відповідного рівня автономності центрального банку:

- ◆ Незалежність центрального банку не є цінністю сама по собі і має значення лише в конкретній ситуації.
- ◆ Відповідний рівень залежить від впровадженої економічної політики, отже, для різних країн він є різним.

На базі вищезазначених методологічних підходів виділяємо наступні базові об'єктивні фактори впливу центрального банку, які обумовлюють його незалежність:

- ◆ метод регулювання національної економіки, обраний державою;
- ◆ місце, яке займає НБС в реалізації економічної політики держави;
- ◆ міцність державної грошово-кредитної політики.

Незалежний центральний банк має об'єктивні передумови до існування лише в державах, які зацікавлені у збереженні неадміністративних механізмів економічної стабільності, тобто повноваження виконавчої влади, яка продовжує накладати певні обмеження по відношенню до центрального банку. В країнах, чії виконавчі органи здійснюють економічну діяльність з допомогою директивних методів, залучаючи в обов'язковому порядку НБС до реалізації власних цілей, незалежність центрального банку є недоцільною, оскільки директивні методи управління пов'язані з втратою здатності економіки до природного самоконтролю. В таких умовах діяльність незалежного центрального банку не узгоджується з загальними напрямками економічної політики і може призвести до неузгодженості дій центрального банку та уряду.

Зовнішній контроль над діяльністю центрального банку дає можливість пом'якшити законодавчі обмеження стосовно центрального банку та уряду, що дозволяє зменшити ціну державних позик.

Нестабільність позиції центрального банку країни здійснює дестабілізуючий вплив на НБС, зменшуючи її здатність до саморегулювання та підвищуючи рівень опору її поведінки. Відкритість інформації центрального банку та його здатність до незалежного експертного оцінювання соціальних та економічних процесів, які відбуваються в країні, сприяють адаптивній поведінці НБС і можуть бути реалізовані лише в умовах незалежності.

Механізм впливу структури другого рівня НБС на її здатність до саморегулювання представлено на рисунку 6. Незважаючи на важливість центрального банку країни для НБС, умови НБС визначаються, в першу чергу, розвитком її другого рівня.

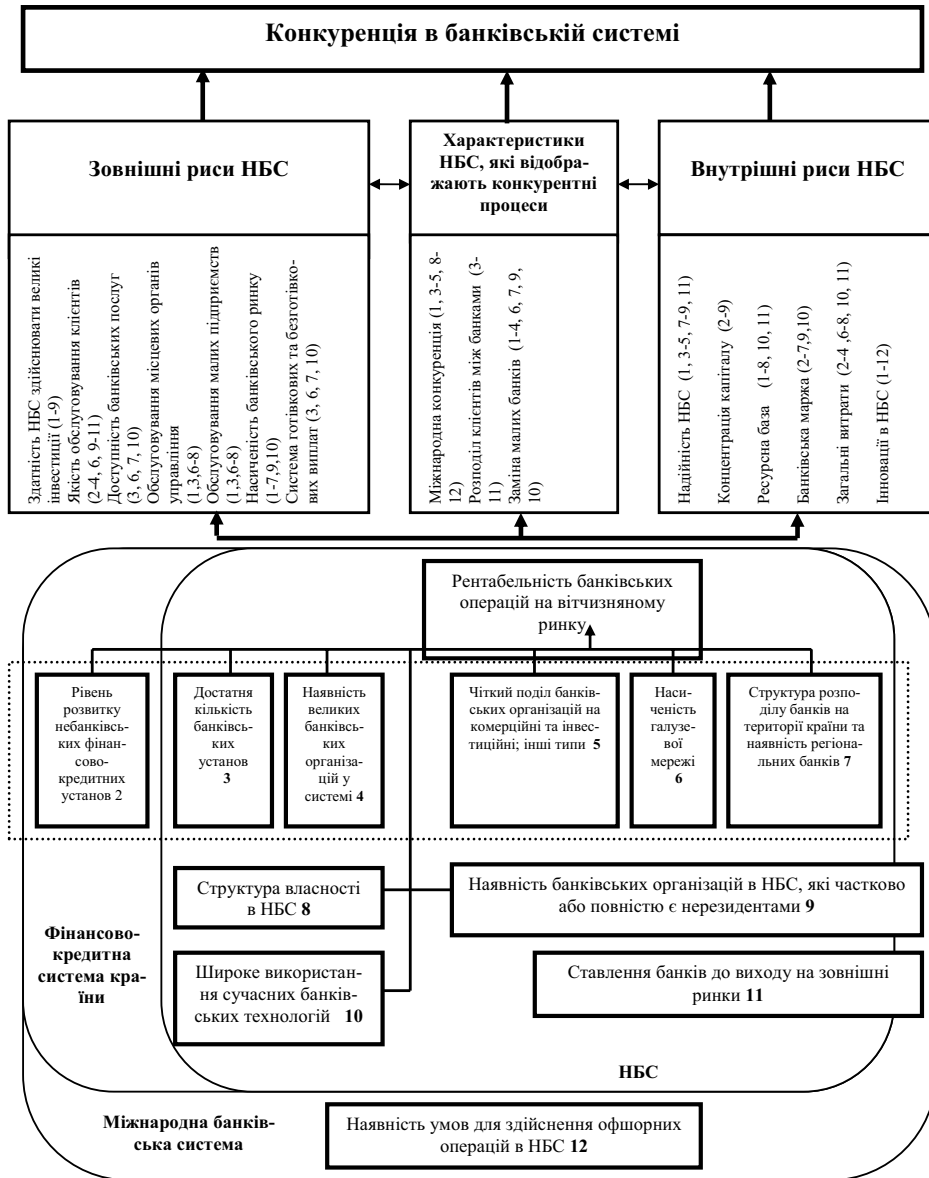

Рис. 6. Механізм впливу структури другого рівня НБС на її здатність до саморегулювання

Розглянемо способи впливу іноземних фінансово-кредитних установ.

Базовими цілями проникнення іноземних банків в НБС є:

- ◆ підтримка клієнтів в країні, в якій вони проводять свою діяльність;
- ◆ прагнення розширити власний бізнес за рахунок більш прибуткових ринків зі слабшою конкуренцією та низьким рівнем податків;
- ◆ необхідність бути представленими в світових фінансових центрах;
- ◆ надання фінансової та технічної допомоги НБС менш розвинутих країн та країн з перехідною економікою.

Результати аналізу цілей проникнення свідчать про те, що в цілому присутність іноземних банків у НБС є фактором підвищення здатності до саморегулювання та адаптивної поведінки банківської системи.

Проникнення банків за кордон пов'язане перш за все з їх прагненням реалізувати власні цілі. З огляду на це ми виділяємо цілі обмежень процесу проникнення країнами-реципієнтами:

- ◆ збереження національної безпеки шляхом збереження впливу на НБС;
- ◆ протекціонізм по відношенню до нестійких вітчизняних банків;
- ◆ негативна думка громадськості.

Виділимо наступні механізми позитивного та негативного впливу іноземних фінансово-кредитних установ на НБС:

Механізми *позитивного* впливу:

- ◆ додаткові інвестиції в НБС та економіку;
- ◆ впровадження нових банківських технологій;
- ◆ ріст рівня конкуренції в банківській системі;
- ◆ підвищення стандартів обслуговування та інноваційно-інвестиційної діяльності місцевих банків;
- ◆ незалежний зовнішній контроль за процесами НБС;
- ◆ успішне впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності.

Механізми *негативного* впливу:

- ◆ заміна локальних банків більш технологічними та надійними іноземними банками з більш привабливих сегментів ринку;
- ◆ концентрація уваги на елементах зовнішнього управління, порушення традицій, які створювались та розвивались в системі, зміна ідеології управління;
- ◆ проблеми в сфері банківського нагляду.

Розглянемо принципи корпоративної банківської культури в інвестиційній діяльності. Висока цінність іміджу фінансового посередника є причиною обмежень при обміні інформацією між банками, що збільшує роль досвіду його менеджерів та рівень збереження гарних традицій банку. Їхня адаптивна орієнтація показує, що вони:

- ◆ сприяють формуванню стабільної законодавчої бази;
- ◆ відображені в структурі НБС;
- ◆ сприяють формуванню інфраструктури;
- ◆ сприяють сприйняттю клієнтами банківських інновацій через підвищення рівня банківської культури;
- ◆ сприяють формуванню стабільної системи взаємовідносин між НБС та державними органами управління.

Слід звернути увагу на пряму залежність НБС від розвинутих банківських традицій: чим більш укоріненою є традиція, тим більш сприятливими є передумови для успішного розвитку банківської справи.

Результати вивчення досвіду Росії та деяких зарубіжних країн говорять про те, що НБС час від часу переживала кризу, пов'язану з надмірною кількістю персоналу. Кількість персоналу залежить від рівня розвитку банківських технологій та особливостей структури НБС: високі технології банку створюють умови для зменшення кількості персоналу та сприяють зменшенню операційних витрат, а перспективні галузеві мережі потребують значної кількості працівників. Також встановлено інші причини збільшення числа персоналу: бюрократична база у банківській сфері, привабливість роботи в банку, недостатність компетентного управління, пильний законодавчий та державний контроль за процесом зменшення кількості персоналу. Високі вимоги банків до підвищення кваліфікаційного рівня персоналу та їхнє прагнення до збереження постійної структури персоналу викликані:

- ◆ специфікою банківської діяльності, спричиненою роботою з великими грошовими сумами клієнтів;
- ◆ абстрактним характером дій персоналу, які завершуються конкретними фінансовими результатами;
- ◆ необхідністю збереження високого рівня координації дій персоналу;
- ◆ важливістю проведення інвестиційної діяльності через розвиток промисловості;
- ◆ високими вимогами до практичних навичок персоналу.

Результати вивчення НБС різних країн також показали, що:

- ◆ порівняно з іншими галузями, в НБС простежується сильніша залежність грошових розрахунків від досвіду працівника;
- ◆ в приватних секторах НБС система грошових розрахунків є більш гнучкою, ніж в державних банках;
- ◆ в різних країнах підходи до питання роботи з персоналом відрізняються та визначаються умовами ринку праці, встановленими традиціями, а також проблемами, з якими стикається національна банківська система;
- ◆ в розвинутих НБС система виплат є виваженою, а система професійного тренування має прагматичний характер, дозволяючи досягти оптимального рівня готовності персоналу, достатнього для якісного виконання завдань.

Тепер розглянемо сутність інтеграції НБС та форми її реалізації. Виділимо наступні форми реалізації інтеграції:

- ◆ залучення банками коштів клієнтів, які знаходяться в обігу;
- ◆ надання гарантій стосовно виконання зобов'язань клієнтів по відношенню до третіх сторін;
- ◆ дослідницька статистична та консультативна діяльність банків, яка є точкою відліку для фінансової та економічної діяльності підприємств та інших суб'єктів економіки;
- ◆ інвестиції в капітал підприємств реального сектора економіки та "конфіденційне" управління їхніми акціями від імені клієнтів.

"Банківське лобіювання" – це фактор активної поведінки інвестиційних організацій. Успіх економічної діяльності багато в чому обумовлений зовнішніми факторами. Тому суб'єкти економіки, як правило намагаються вплинути на невизначеність природного ходу подій та зробити зовнішні умови більш сприятливими. Лобіювання, здійснюване інвестиційними установами для задоволення власних цілей та інтересів, формування сприятливої думки громадськості стосовно важливих питань, підтримка довіри до НБС направлені на створення сприятливої атмосфери для основної діяльності НБС і врешті-решт вони є об'єктивно необхідними.

Банківське лобіювання – це активний вплив системи на середовище, що в свою чергу зменшує вплив факторів, які спричиняють зворотну поведінку системи. Високий рівень державної участі в зовнішньому регулюванні НБС встановлює основний напрямок банківського лобіювання – управління рішеннями державних органів та відділів усіх рівнів влади по відношенню до НБС.

Схему процесу банківського лобіювання представлено на рисунку 7.

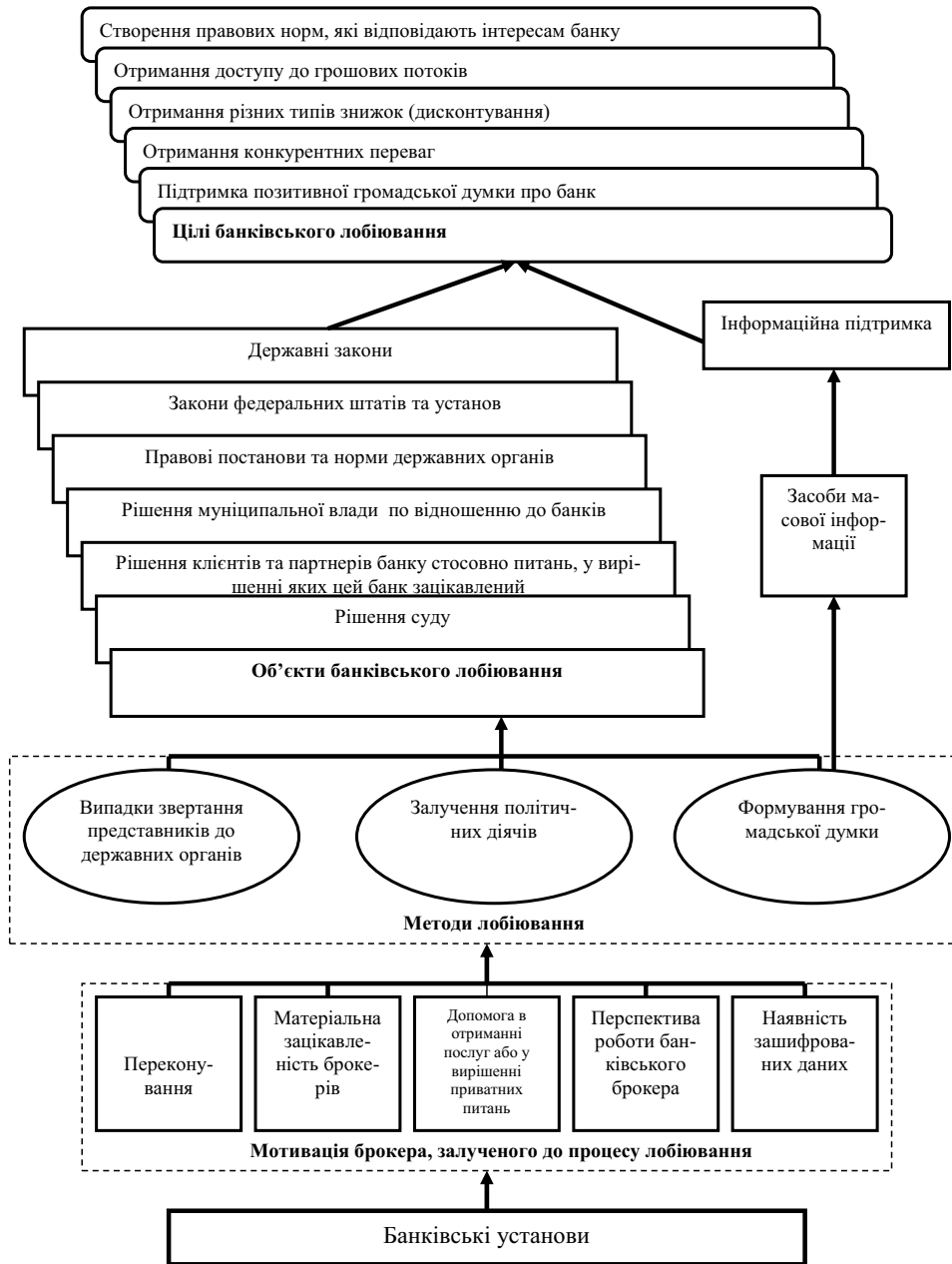

Рис. 7. Схема процесу банківського лобіювання

Виділимо об'єктивні та суб'єктивні причини банківського лобіювання, метою якого є інвестиції:

Об'єктивні:

- ◆ недосконалість механізмів державного регулювання;
- ◆ необхідність підтримки позитивного інформаційного підґрунтя навколо банку, якому загрожує розорення.

Суб'єктивні:

- ◆ прагнення банків отримати конкурентну перевагу на ринках банківських депозитів, кредитних ринках та у секторі банківських послуг;
- ◆ не пов'язане безпосередньо з рівнем конкуренції бажання менеджерів підвищувати загальний рівень продуктивності банку.

Лобіювання банківськими установами власних інтересів у правовій сфері націлене на створення такої правової бази, яка може сприяти створенню зовнішніх умов для подальшого розвитку банківського комплексу та усунення суперечностей між цілями державного регулювання та метою внутрішнього інвестування НБС.

Довіра партнерів та клієнтів до банку – це ставлення до банку як до потенційного партнера або розгляд можливості такої взаємодії суб'єктів економічної діяльності, сформованої банками на основі мети, не залежної від політичних та економічних процесів, що дає змогу активно впливати на поведінку партнерів та клієнтів, визначаючи, таким чином, позицію банку на ринку банківських продуктів та послуг.

Виділимо зовнішні умови довіри до інвестиційних установ, що визначають базове підґрунтя, яке банки можуть коригувати своїми активними діями:

- ◆ загальні економічні та політичні умови в країні;
- ◆ рівень досконалості правової бази;
- ◆ механізми державного регулювання діяльності суб'єктів економіки;
- ◆ фактори активного впливу банків на формування довіри до них;
- ◆ наявність достатніх формальних економічних параметрів;
- ◆ “збереження” клієнтів, які мають позитивний досвід роботи з банком;
- ◆ інформаційна діяльність банку;
- ◆ лобіювання рішень, здатних покращити імідж банку.

Діяльність інвестиційних установ базується на наступних принципах, які послідовно впливають одне з одного:

- ◆ вплив довіри до банку на конкурентоспроможність цього банку;
- ◆ фінансова зацікавленість банку у рівні довіри до нього клієнтів та партнерів;
- ◆ обґрунтованість вимог клієнтів стосовно збереження банківської таємниці;
- ◆ можливість активної позиції банку;
- ◆ обґрунтованість витрат банку на підвищення рівня довіри до нього;
- ◆ обґрунтованість витрат банку у сфері підтримки високого рівня банківської таємниці.

Висновки

Результати аналізу правових підходів до питання банківської таємниці в Росії та багатьох інших країнах дозволяють зробити висновки про те, що як інвестиційні установи, так і їх клієнти однаковою мірою зацікавлені у збереженні механізмів банківської таємниці та активно лобіюють свою позицію у державних органах. Таким чином, вони переслідують різні цілі: клієнти зацікавлені в гарантіях конфіденційності фінансової діяльності, а інвестиційні установи – у підтримці та збереженні власної конкурентоспроможності. Проте інтереси державного контролю є в даному випадку превалюючими і поступово ведуть до погіршення гарантій виконання банківської таємниці, що знижує рівень довіри до фінансово-кредитних організацій та рівень захищеності крупних інвесторів у процесі інтеграції.

Список використаних джерел

1. Масленников В.В., Соколов Ю.А. Национальная банковская система. – М.: Элит-2000, 2002. – 256 с.

Отримано 01.03.2006